

Tok

2284 BHAT, Manzoor Ahmad. Shaikh Y'aqub Sarfi (928/1521-1003/1595). *Insight Islamicus: an Annual Journal of Studies and Research in Islam*, 1 (2001) pp.121-130. [Kashmiri scholar and mystic who wrote in Arabic and Persian, and composed some literary works in Persian. Title spelt sic.]

Sarfi-e Kashmiri

05. TEM 2007

01 MARI 1994

918. HEYDARI KĀŠMIRI, Akbar. "Toḥfat al-šo'arâ' az Šarfi-e Kāšmiri : ma'xaz-e nowyâfte dar bâre-ye 'aruz va qâfiye". *Dâneš* 10 (tâbestân 1366) pp. 103-107. [Le *Toḥfat al-šo'arâ'* de Šarfi Kāšmiri : une source, récemment découverte, sur la prosodie et la rime]

Courte notice relative à la découverte du manuscrit d'un ouvrage jusqu'à présent inconnu du Šeyx Ya'qub Šarfi Kāšmiri (928-1000 q./1522-1592); l'auteur de cette notice, cependant, ne dit pas où se trouve le manuscrit. Le titre de l'ouvrage, qui est en langue persane, est *Toḥfat al-šo'arâ'*; il traite des deux sciences du 'aruz "prosodie" et de la qâfiye "rime". Un fragment (*qet'e*) à la fin de l'ouvrage donne le titre et le chronogramme de la date de composition : 996 q./1588. Beaucoup de vers de poètes connus et moins connus y sont cités. Il semble que H. K. veuille préparer l'édition du manuscrit.

P. O.

SARFI
KASHMIRI

حسان انوشه، دا نتشنامه ادب فارسی: ادب فارسی در شبه قاره (هند، پاکستان، بنگلادش)، جلد. چهارم، تهران ۱۳۸۰. ۱۳۷۵۹۹ ISAM

MART 2006

رسالة ذکریه

رساله در سیر حضرت شاه نعمت الله ولی

کرمانی و دیگری در احوال شاه نعمت الله ولی و اولاد او که فصلی است از کتاب جامع مفیدی تألیف مفید مستوفی یزدی، در سلسله گنجینه نوشته های ایرانی به مدیریت هانری کورین و به تصحیح و مقدمه فرانسوی ژان اوبن در تهران و با نام مجموعه در تراجم احوال شاه نعمت الله ولی کرمانی به چاپ رسیده است (۱۳۶۱ش). چاپ نخست آن، در دو جلد، طی سال های ۱۹۶۶ - ۱۹۷۱م به سرمایه قسمت ایران شناسی انجمن ایران و فرانسه، در تهران و انجمن تحقیقات ایرانی دانشگاه پاریس و کتابخانه J. Maisonneuve در پاریس در سلسله گنجینه نوشته های ایرانی، شماره های ۱۴ و ۱۵ منتشر شده است.

منابع: تاریخ ادبی ایران، ۶۸۳/۳، ۶۸۴؛ تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و هند، ۳۱۶/۱، ۳۲۳؛ تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی، ۱۹۰/۱؛ تحقیق در احوال و نقد آثار و افکار شاه نعمت الله ولی، در صفحات فراوان؛ جشن نامه استاد مدرس رضوی، ۳۷۹؛ دنباله جستجو در تصوف ایران، ۱۹۰-۱۹۱؛ فهرست کتابهای چاپی فارسی، ۲۵۶۶-۲۵۶۷؛ ۴۵۵۹/۴؛ فهرستواره کتابهای فارسی، ۲۱۴۵/۳؛ مجموعه در ترجمه احوال شاه نعمت الله ولی کرمانی؛ مرآت العلوم، ۲۲۶/۳

Catalogue of the Persian Manuscripts in the British Museum, 2/833; Persian Literature, C.A.Storey, 1/952.

شریفی

رسالة دلپسند ← دلپسند

رسالة ذکریه (re.sā.le-ye.zek.ri.ye)، کتابی به فارسی در بیان اذکار و مراقباتی که ساکنان راه حق باید به جا بیاورند، از شیخ یعقوب صرفی* (۹۲۸-۱۰۰۳ق). این کتاب به نثر آمیخته به نظم نوشته شده است. آیات قرآن، احادیث نبوی و اقوال بزرگان نیز به فراوانی در کتاب نقل شده است. مؤلف در این کتاب اذکار و مراقبه هایی را که از صوفیان بزرگ و سالکان راه حق آموخته است بیان کرده و تأکید می کند که یک صوفی هم در ظاهر و هم باطن باید به یاد خدا باشد. در این راه، پیش از همه باید بکوشد خداوند را بشناسد و خالق خود را سجده کند، زیرا هدف خداوند از آفرینش بنی آدم این بوده که این آفریده با بهره گرفتن از شعورش در جهت شناخت آفریدگار خویش بکوشد و انسان از راه ذکر گفتن به خداوند نزدیک می شود. مؤلف به اهل تصوف توصیه می کند که برای گام زدن در صراط مستقیم، افزون بر

میان چهار تا بیست و هشت سال پس از مرگ وی انجام گرفته است. به نوشته عبدالعزیز: «چون مدتی چند از شهر هرات انتقال فرموده ظل بارگاه شیخوخیت و سایه سایبان سجاده گاه قطبیت در شهر کوه بنان انداختند و آن جا میسکن ساختند، آن جا بندگی سلاله پاک علامه چالاک، بحر معانی، نعمان ثانی، سلطان شرفا، برهان عرفا، مفخر صلحای دیار، اشرف علمای کبار، مقبول درگاه آله، مخدوم زاده، زبده خانواده، میرزا خلیل الله - سلمه الله تعالی متولد شدند». بنابراین تألیف کتاب نمی تواند در حیات شاه نعمت الله صورت گرفته باشد، چرا که تنها در صورت فقدان شاه نعمت الله، این همه القاب و کنایات می تواند به فرزند او نسبت داده شود. رساله در سیر حضرت شاه نعمت الله ولی در هفت باب تنظیم شده است: ۱- سطور کیفیت ولادت و شجره نسب سیادت آن خزینه افادت، ۲- ظهور خوارق ایام صغر و تحصیل علوم و اجزای امور سنین کبر، ۳- فطور اوصاف بشریت و برآمدن علم دولت شیخوخیت، ۴- عبور سیلاب اثناء مراحل و منازل و جزایر تلوین و استغراق بحر اشغال و حالات تمکین، ۵- امور خلافت و تصرفات ولایت و عطف اذن بیعت به هدایت، ۶- شعور علوم و تصانیف و تألیفات و ظهور آثار خوارق و کرامات و ۷- حضور دل و کسب باطن و پدیدار شدن خارقات و شجره و کیفیت وفات. گویا علاء الدین به شاه نعمت الله ارادت داشته است. عبدالعزیز می نویسد: «چون که حضرت افضل السلاطین... شهاب الدنیا والدین احمد شاه الوالی بهمنی را پیوند ارادت با حضرت معلا [شاه نعمت الله بود]، سلطان ذوفنونان همیشه به مواجهه حضرت معلا توجه عاشقانه و ادب صادقانه و حضور شاهدانه همی نمود». این مطلب اهمیت و نفوذ شاه نعمت الله در شبه قاره را می رساند. بر این مبنا لازم است که در پژوهش تاریخ عرفان و تصوف در شبه قاره نقش شاه نعمت الله به دقت بررسی شود. رساله در سیر حضرت شاه نعمت الله ولی به عنوان نخستین و نزدیک ترین اثر درباره شاه نعمت الله، منبع و مأخذ همه تکنگاری ها و تذکره های بعدی درباره زندگی و آثار او بوده است. یکی از مهم ترین این آثار، کتابی است به نام تذکره در مناقب حضرت شاه نعمت الله ولی، نوشته عبدالرزاق کرمانی که بعد از کتاب عبدالعزیز، قدیم ترین و مهم ترین کتاب در شرح احوال شاه نعمت الله است. رساله در سیر حضرت شاه نعمت الله ولی به همراه دو رساله دیگر درباره زندگی و آثار شاه نعمت الله، یکی به نام تذکره در مناقب حضرت شاه نعمت الله ولی نوشته عبدالرزاق

حسان انوشه، دا نتشنامه ادب فارسی: ادب فارسی در شبه قاره (هند، پاکستان، بنگلادش)، جلد. چهارم، تهران ۱۳۸۰. ۱۳۷۵۹۹. ISAM

صدیق خان شبلی

صرفی کشمیری

صدیق خان شبلی ← محمد صدیق خان شبلی

صدیقی (sa.di.qi)، زبیده فرزند محمد صدیق، پتیلا (هند) ۱۹۴۳ —، مولتان (پاکستان) ۱۹۹۳، پژوهشگر، ایران شناس و شاعر فارسی گوی پاکستانی. در ۱۹۴۷م به همراه خانواده اش به مولتان (پاکستان) کوچید. در ۱۹۶۷م از تهران به مکه رفت. در ۱۹۶۹م با نوشتن پایان نامه شرح احوال و تصحیح دیوان سیف الدین اسفرنگی از دانشکده ادبیات دانشگاه تهران دانشنامه دکتری زبان و ادبیات فارسی گرفت. سپس در دانشکده دولتی تربیت معلم مولتان و خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در مولتان به تدریس پرداخت. از شعرای ایران به حافظ، سعدی، مولوی، نیما، توللی و نادرپور علاقه فراوان می ورزید. در اشعار مضامین نو و تازه در قالب آهنگ و وزن دیده می شود. به جز غزل و قطعه و رباعی و دوبیتی، شعر نو نیز سروده است. زبیده یکی از فارسی گویان پاکستانی بود که در اشعارش زبان ایران امروزی را به کار می برد. وی تنها زندگی می کرد و تمام دارایی خود را برای بنیاد مدرسه صدیقیه در مولتان (مدرسه دختران یتیم) صرف کرد. آثارش: مجموعه شعر به نام یتفجر من الانهار (۱۹۷۶م)؛ شرح احوال و تصحیح دیوان سیف الدین اسفرنگی (مولتان، پاکستان ۱۹۷۹م).

منابع: تاریخ ادبیات مسلمانان پاکستان و هند، ۶۶۹/۳-۶۷۰؛ دیوان سیف الدین اسفرنگی، با مقدمه و تصحیح زبیده صدیقی، مولتان، ۱۹۷۹م، پیش گفتار؛ فارسی پاکستانی و مطالب پاکستان شناسی، ۳۴۶/۱ گنج شایگان، ۵۴.۵۳ محمد سلیم مظهر، «خانم زبیده صدیقی»، آینده، سال ۱۹ (۲)، ص ۵۳۰ «اخبار فرهنگی»، دانش، شماره ۳۲، زمستان ۱۳۷۱، صص ۱۹۸-۲۰۶؛ «معرفی کتاب های خارجی»، راهنمای کتاب، سال بیست و یکم، شماره ۱-۲، ص ۱۰۳.

رسولی

فرمانروای گلکنده در دکن (۹۵۷-۹۸۹ق) گذراند. در ۹۸۸ق به ایران بازگشت، ولی اندکی بعد بار دیگر عزم سفر هند کرد و در حدود ۹۹۲ق در احمدآباد گجرات به خدمت عبدالرحیم خان خانان (۱۰۳۶ق) رسید و چندی در درگاه او به سر برد. گویا در این ایام با خواجه نظام الدین احمد مؤلف طبقات اکبری نیز هم نشین بود. سپس به لاهور رفت. در ۹۹۹ق با فیضی ملک الشعرا دربار جلال الدین اکبر گورکانی (۹۶۳-۱۰۱۴ق) به دکن سفر کرد. در ۱۰۰۱ق همراه میرزا عزیز محمد کوکه، مشهور به خان اعظم، به زیارت خانه خدا شتافت. سرانجام در ضمن این سفر در مکه و یا اندکی پس از بازگشت به هند درگذشت. صرفی شاعری درویش مسلک و مجرد بود، قصیده و غزل را نیکو می سرود و در اشعارش از محتشم پیروی می کرد و از شاعران مکتب وقوع به شمار می آید. گفتنی است نام وی در منابع گوناگون به صورت های تحریف شده حیفی ساوجی، صیرفی ساوجی، صفیری ساوجی، حرمی ساوجی و حزنی ساوجی آمده است. صرفی گویا دارای یک مثنوی به نام حسن و دل بوده است که بخش هایی از آن در کتابخانه دیوان هند نگه داری می شود.

منابع: آتشکده، ویرایش شهیدی، ۲۲۶؛ آیین اکبری، ۳۱۱/۱-۳۱۲؛ تاریخ ادبیات فارسی، اته، ۲۰۸؛ تاریخ نظم و نثر در ایران، ۴۳۲، ۵۱۷، ۵۳۰؛ تذکره شعرا پنجاب، ۲۱۹؛ تذکره شعرا کشمیر، راشدی، ۶۱۱/۲-۶۱۷؛ الذریعه، ۶۰۶/۹؛ روز روشن، ۱۹۷، ۴۷۸؛ ریاض العارفین، آفتاب رای، ۳۹۲/۱-۳۹۳؛ ریحانة الادب، ۴۴۲/۳؛ شام غریبان، ۱۵۱؛ شمع انجم، ۱۵۵؛ طبقات اکبری، ۴۹۸/۲؛ کاروان هند، ۷۱۷-۷۲۹؛ مآثر رحیمی، ۷۲۱-۷۲۹/۳؛ مجمع الخواص، ۲۲۲، ۲۷۸؛ مخزن الغرائب، ۴۳-۳۹/۳؛ مکتب وقوع در شعر فارسی، ۲۷۸-۲۹۵؛ منتخب التواریخ، ۲۶۰-۲۶۱/۳؛ نشر عشق، ۸۷۰-۸۷۱/۳؛ هفت اقلیم، ۵۲۸/۲-۵۳۰؛ همیشه بهار، ۱۴۷.

برزگر

صرفی کشمیری (sar.fi-ye.kaš.mi.ri)، شیخ یعقوب فرزند حسن گسنایی عاصمی، سرینگر ۹۲۸- همان جا ۱۰۰۳ق، ادیب، صوفی و شاعر فارسی گوی شبه قاره. نیای وی امیر محمد در عهد شهمیریان وارد کشمیر شد و نفوذ فراوان یافت. چون بیشتر افراد خاندان وی اهل علم و فضل بودند، به گنایی (= دبیر، محرر، عالم) شناخته شدند و چون نسبت آن ها به عاصم بن عمر خطاب می رسید، به عاصمی شهرت یافتند. صرفی در

صرفی ساوجی (sar.fi-ye.sā.va.ji)، صلاح الدین، معروف به صرفی ژولیده موی، - ۱۰۰۲ق، شاعر ایرانی. در جوانی در راه شاعری گام نهاد و از زادگاهش ساوه به کاشان شتافت و نزد محتشم کاشانی (- ۹۹۶ق) به شاگردی پرداخت و در اندک زمانی بالید و آوازه یافت. پس از اقامتی ده ساله در کاشان رهسپار هند شد و نزدیک شش سال در درگاه ابراهیم قطب شاه،

کتابخانه مرکزی گشهری
SARFI

شیخ یعقوب صرفی گشهری

قرنها است که مناظر دلکش و دلفریب کشمیر مینو نظیر تاثیر عمیق بر قلوب شعرای شبه قاره هند و پاکستان و ایران داشته و آثار قصائد غرا در تعریف و توصیفش سروده اند و الحق داد سخن داده اند - چگونه تصور میتوان کرد که چنین سرزمین که از وفور گل و رباحین و از آبشار خروشان و جوئیبار روان چشم بشر را ششدر و حیران می سازد از شعرای شیرین بیان تهی باشد، لایب این خطه دلپذیر از شعراء و نویسندگان تهی نبوده است - نگفته نماند که پیشتر از آنکه کشمیر در تحت تصرف امپراطوران مغول در آمد، زبان فارسی در آن رواج یافته و در نتیجه تشویق پادشاهان و همت نویسندگان ریشه دار گردیده بود و مردمان آن سامان در این زبان یک قریحه بی نظیر بلمست آورده بودند، ولی دور امپراطوران مغول تیموریه دوره زرین زبان و ادبیات فارسی در شبه قاره هند بشمار می رود، زیرا نه تنها هر یکی از آنان حامی و مشوق شعراء و نویسندگان بوده است بلکه امپراطوران مغول و امراء و حواشی ایشان همه بفارسی حرف می زدند و برخی از آنان خود در آن زبان شعر می سرودند و از شنیدن شعر فارسی لذت می بردند، ازین سبب زبان فارسی در همه نقاط شبه قاره هند و پاکستان رواج یافت، در آن زمان کشمیر حجت نظیر نیز یکی از مراکز فرهنگ و ادبیات زبان فارسی شمرده می شد، شعرای این سامان مسابقه اهل زبان کمتر نه بودند و آثار ادبی و تاریخی و دینی از مشهور و منظوم دانشمندان و فقها و مشائخ در این عصر بیشتر از دوره های گذشته بوجود آمد، لکن متأسفانه بیشتر سرمایه

دیوان صرفی گشهری

928-1251/1003-

126

DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tasavvuf ilmi dalından alınmıyor.
Fars Edebiyatına sonlabılır
بتصحیح

inhat

دکتر محمد ظفر خان

استاد فارسی در دانشکده دولتی

لائل پور

مجله انجمن عربی و فارسی

دانشگاه پنجاب

May 1962 - 1963 February

Lahore

Taftagani 669

- Carcani Seyyid Serif 669

- Musannifek 669

- Ali Khusen 669

- Molla Husrev 670

- Kesteli 671

- Zakeriya el-Zender 672

- Devvan 672

- Kemalpaşazade 672

- İsfarayni İsmâddin 672

- Süsuri Muslihuddin Mustaf 673

- Ebüssund Efendi 673

- Kadigade Ahmed Semeddin 673

- Sarfai Karami 673

- Sigalkuti 673-674

- Atpagari Osman Fazl 674

- Tusi Alaeddin 675

- Hisangade Mustafa Ef. 675

- Kargabadi 675

- Sadrazam 667

- Taftagani 667

- İbn Kutluboga Seyfeddin 668-669

- Hatibgâde Muhiddin Efendi 668

- Kesteli 668

- Konevi İsmail Efendi 668

- Mercani 668

- Mukrekar 668

- İbn Kutluboga 669

تنقيح الأصول

لصدر الشريعة عبيد الله بن مسعود بن محمود بن عبد الله بن محمد بن عمر بن صدر الشريعة المحبوبي البخاري المتوفى سنة ٧٤٧ هـ .

(تاج التراجم : ١٤٢ ، الفوائد البهية : ١٠٩) أوله : إليه يصعد الكلم الطيب الخ ذكر فيه أنه لما كان العلماء مكين على مباحث فخر الإسلام البزدوي (الأصول) (انظره) ووجد بعضهم طاعين على ظواهر ألفاظه أراد تنقيحه وحاول تبين مراده وتقسيمه على قواعد المعقول مورداً فيه زيادة مباحث الأصول الخ (كشف الظنون : ٤٩٦) خ أزهري برقم ١٤٧١ / ٣٧٦٤٧ وأخرى خ سنة ١١٢٣ ، بنفس المكتبة ١٥٧٣ ، عروسي ٤٣٢٣٢ ، ويرلين ٤٣٩٣ وغيرها .

الشرعية خ سنة ٩٦٨ هـ بمكتبة عموجه باستانبول ٥٥ (الفهرس الشامل ٣ : ٣٩١) .

محيي الدين عبد القادر بن أبي القاسم بن أحمد الأنصاري السعدي الخزرجي المتوفى سنة ٨٨٠ هـ (الضوء اللامع ٤ : ٢٨٢ ، بغية الوعاة : ٣٠٩ ، شذرات الذهب ٧ : ٣٢٩) .

● حاشية على التوضيح (كشف الظنون : ٤٩٩) .

سيف الدين محمد بن محمد بن عمر بن قطلوبغا

- التوضيح في حل غوامض التنقيح للمؤلف

أوله حامداً لله أولاً وثانياً ولعنان الشاء إليه ثانياً الخ خ سنة ١١٧٧ هـ بأوقاف بغداد ٣٧٨٩ ، ونسخ أخرى بنفس المكتبة وكوبريلي ٤٨١ .

وعلى هذا الشرح عدة حواش منها حاشية :

سعد الدين مسعود بن عمر التفتازاني المتوفى سنة ٧٩٣ هـ (سياتي) .

● حاشية على التوضيح في حل غوامض التنقيح لعبيد الله بن مسعود بن صدر

عبد الله محمد الحبشي ، جامع الشروح والحواشي ، (معجم الشامل لأسماء الكتب المشروخة في التراث الإسلامي و بيان شروحه) ، الجزء الأول ، 1425/2004 أبو ظبي ، ص . ISAM 130564. 667-675

تنقيح

٦٧٢

تنقيح

عوض بن عبد الله العلائيه وي المتوغادي القاضي لعسكر الروم إيلي الحنفي المتوفى سنة ٩٩٤ هـ (هدية العارفين ١ : ٨٠٤ ، كحالة ١٥ : ٨) .

● حاشية على التلويح .

وجيه الدين العلوي الكجراتي المتوفى سنة ٩٩٨ هـ (أبجد العلوم : ٨٩٦ ، معارف العوارف : ١٢٥ ، الأعلام ٨ : ١١٠) .

● حاشية على التلويح

خ متحف سالار جنك حيدر آباد ١٣ ، والأحمدية بتونس ٢٦٠٤ (الفهرس الشامل (الفقه) ٣ : ٣٨٣) .

يعقوب بن حسن الصوفي الكشميري العاصمي المتوفى سنة ١٠٠٣ هـ (معارف العوارف : ٢٥ ، هدية العارفين ٢ : ٥٤٧ ، كحالة ١٣ : ٢٤٧) .

● حاشية على التلويح .

هبة الله بن محمد العلائي الرومي الحنفي المتوفى سنة ١٠٢٩ هـ (هدية العارفين ٢ : ٥٠٧) .

● تعليقه على التلويح .

عبد الحكيم بن شمس الدين السالكوتي المتوفى سنة ١٠٦٧ هـ (سبق) .

● حاشية على التلويح

خ التيمورية برقم ٥٨ وماشتتر ١٦٣ ، ولإله لي ١٠/٧٠٩ ، وشاور ٥٧٧ ، طبع بالهند سنة ١٢٢٩ هـ (بروكلمان ٧ : ٣٠٧) .

الذهب ٨ : ٣١٩ ، كحالة ١١ : ٢٥٧ و ٢٩٦) .

● حاشية على التلويح

خ سنة ٩٣٣ هـ بخط المؤلف بجامعة كمبردج (٧) ١٢٧٠ (الفهرس الشامل (الفقه) ٣ : ٣٧٧) .

مصلح الدين مصطفى بن شعبان السروري الحنفي الرومي المتوفى سنة ٩٦٩ هـ (العقد المنظوم ٢ : ٢١٤ ، شذرات الذهب ٨ : ٣٥٦ ، الأعلام ٧ : ٢٣٥) .

● حاشية على التلويح شرح التنقيح

خ مراد ملا أستانبول ٦٤٨ .

شيخ الإسلام محمد (أحمد) بن محي الدين محمد بن مصطفى الأسكليبي العمادي المعروف بأبي السعود المتوفى سنة ٩٨٢ هـ (هدية العارفين ٢ : ٢٥٣ ، وسبق في الإرشاد) .

● غمزات المليح في أول مباحث العام من التلويح .

أحمد بن محمود الأدرنوي الرومي المعروف بقاضي زادة المتوفى سنة ٩٨٨ هـ (شذرات الذهب ٨ : ٤١٤ ، كحالة ٢ : ١٧١) .

● تعليقه على التلويح .

حبيب الله بن عبد الله المعروف بميرزا جان (المتوفى سنة ٩٩٤ هـ (سبق) .

● حاشية على التلويح

خ الاستشراق بطرسبورغ ٣٧٧٠ (الفهرس الشامل (الفقه) ٣ : ٣٩٠) .

تنقيح

٦٧٢

تنقيح

(الفهرس الشامل (الفقه) ٣ : ٣٧٧) .

جلال الدين محمد بن أسعد الصديقي الدواني المتوفى سنة ٩٢٨ هـ (سبق) .

● التلويح بالتوضيح (٩)

خ الموصل ٢٢٦ / ٥٦ (بروكلمان ٧ : ٣٠٨) .

أحمد بن سليمان المعروف بكمال باشا المتوفى سنة ٩٤٠ هـ (سبق) .

● تغيير التنقيح

(حاشية على أوائل التلويح) خ بالأزهرية ١٨٨١ / ٢٢٤٤٤ ، ولإله لي ٧٠٦ ، والسليمانية ١٠٤٦ ، والأصفية ١ : ٩٢ / ٢٣ ، (بروكلمان ٧ : ٣٠٧) ، طبع بالأساتنة سنة ١٣٠٨ هـ في ٢٩٥ صفحة وعلى هذه الحاشية حاشية .

صالح بن جلال التوقيعي (كشف الظنون : ٤٩٩) .

● حاشية على التغيير لابن كمال باشا .

إبراهيم بن محمد عربشاه المعروف بالعصام الإسفراني المتوفى سنة ٩٥٤ هـ (سبق) .

● حاشية على التلويح خ سنة ١٠٨٣ هـ بالسعيدية بحيدر آباد ١١٤ أصول فقه وأخرى بالمسجد الأقصى بالقدس خ سنة ١٠٨٣ هـ - ٣٢٧ ، وجوتا ٧٠ (بروكلمان ٧ : ٣٧٦) ، والفهرس الشامل (الفقه) ٣ : ٣٧٦ .

محمد بن محمد بن محمد بن بلال المتوفى سنة ٩٥٧ هـ (الكواكب السائرة ١١ : ٧ ، شذرات

(الفقه) ٣ : ٩٢٦) .

● حواش على حاشية شيخ الإسلام أحمد حفيد التفتازاني خ سنة ١١٦٦ بطرسبورغ .

قوام الدين يوسف بن حسن الحسيني الشيرازي الرومي الشهير بقاضي بغداد المتوفى سنة ٩٢٢ (الكواكب السائرة ١ : ٣١٩ ، الشقائق النعمانية ١ : ٤٦٩ ، شذرات الذهب ٨ : ٨٥٠ ، هدية العارفين ٢ : ٥٦٣ ، كحالة ١٣ : ٢٩٠) .

● حاشية على التلويح للتفتازاني .

سعد الدين عيسى بن أمير خان الشهير بسعدي جلبي المتوفى سنة ٩٢٤ هـ (كحالة ٨ : ٢١) .

● حاشية على التلويح خ كوبريلي ١٥٩٦ / ٣ .

شيخ الإسلام زكريا بن محمد الأنصاري المتوفى سنة ٩٢٦ هـ (سبق) .

● حاشية شيخ الإسلام زكريا بن محمد على التلويح ،

طبع بالهند سنة ١٢٩٢ هـ منها نسخة بالأزهرية برقم ١٥٠ رافعي ٢٧٠٣٣ .

محيي الدين محمد بن محمد البرادعي التبريزي الرومي الحنفي المتوفى سنة ٩٢٧ هـ (الكواكب السائرة ١ : ١١٨ الشقائق النعمانية ١ : ٦٦ ، وسبق في أنوار التنزيل) .

● حاشية على التلويح

خ سنة ١١١٧ بمكتبة راشد أفندي قيصريه ١ / ٦٤٩ (٩٧٣) وأخرى جوريلي علي باشا إستانبول ١٥١ في ١١٨ ورقة

عبد الله محمد الحبشي ، جامع الشروح والحواشي ، (معجم الشامل لأسماء الكتب المشروخة في التراث الإسلامي و بيان شروحه) ، الجزء الأول ، 1425/2004 أبو ظبي ، ص . ISAM 130564.

عبد الله محمد الحبشي ، جامع الشروح والحواشي ، (معجم الشامل لأسماء الكتب المشروخة في التراث الإسلامي و بيان شروحه) ، الجزء الأول ، 1425/2004 أبو ظبي ، ص . ISAM 130564.